



*Această broșură a fost realizată cu sprijinul poporului american prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Conținutul broșurii este responsabilitatea Checchi and Company Consulting, Inc. și nu reflectă neapărat opinia USAID sau a Guvernului Statelor Unite ale Americii.*

## **Cum îți rezolvi o problemă în instanța de judecată? GHID PRACTIC PENTRU JUSTIȚIABILI**

ELABORAT DE PROIECTUL „INSTANȚE JUDECĂTOREȘTI MODEL”



## INTRODUCERE

Dragă cititor/cititoare,

Acest ghid te va ajuta să navighezi simplu prin lumea complexă a legilor și procedurilor judiciare. Fiecare capitol ilustrează situații în care ai putea ajunge, precum și explică pașii legali pe care îi poți urma pentru apărarea drepturilor tale în instanța de judecată. Te îndemnăm să citești ghidul și să-l recomanzi unui prieten. Astfel, vei cunoaște mai bine procedurile pe care le urmează o instanță de judecată și vei fi mai pregătit(ă) să-ți aperi drepturile și interesele încălcate. Lectură plăcută!

## CUPRINS:

Introducere	1
I. Ți-a fost încălcat un drept de natură civilă? Cum îți faci dreptate?	3
II. Ești implicat într-un proces de judecată, dar nu ai fost invitat la ședința de judecată?	13
III. Te temi pentru viața ta și a copiilor tăi? Ce poți face pentru a te proteja?	19
IV. Nu ești de acord cu un act sau o decizie a unei autorități publice? Ce faci?	27
V. Ești victima unei infracțiuni? Cum poți să-ți faci dreptate?	32
VI. În privința ta a fost întocmit un proces-verbal contravențional. Ce faci?	36
Este bine să știi!	42





# ȚI-A FOST ÎNCĂLCAT UN DREPT DE NATURĂ CIVILĂ? CUM ÎȚI FACI DREPTATE?

**Cuvintele pe care le poți auzi** în instanța de judecată:

**Instanțele judecătorești** – îndeplinesc justiția în scopul apărării și realizării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor și ale asociațiilor acestora, ale întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor. Instanțele judecătorești judecă toate cauzele privind raporturile juridice civile, de contencios administrativ, contravenționale și penale, precum și orice alte cauze pentru care legea nu stabilește o altă competență. Sistemul instanțelor de judecată din Republica Moldova este compus din judecătoria, curți de apel și Curtea Supremă de Justiție. Judecătoriile sunt instituțiile la care cetățenii pot apela, pentru a soluționa litigiile cu care se confruntă. Curțile de apel și Curtea Supremă de Justiție sunt autoritățile la care cetățenii pot apela în cazul în care nu sunt de acord cu actele emise de judecătoria.

**Cerere de chemare în judecată** – act procedural prin care instanța de judecată este chemată să soluționeze un litigiu de natură civilă cu

care se confruntă o persoană fizică sau juridică sau un grup de persoane.

**Taxă de stat** – o sumă de bani achitată de către partea care depune cererea de chemare în judecată. Această contribuție bănească ajunge în bugetul de stat cu scopul de a recupera cheltuielile suportate de stat pentru acordarea serviciilor judecătorești.

**Încheiere de pregătire a cauzei pentru dezbaterile judiciare** – act procesual emis de judecător prin care sunt stabilite măsurile care urmează a fi întreprinse pentru a fi pregătită cauza pentru examinare.

**Părți în procesul civil (reclamant și pârât)** – persoane care au un litigiu cu privire la un drept pentru rezolvarea căruia se adresează instanței de judecată. Persoana care formulează pretențiile se numește „reclamant”, iar persoana împotriva căreia se formulează pretențiile se numește „pârât”.

**Participanți în procesul civil** – persoane care se implică sau asigură realizarea procesului de judecată. Astfel, pe lângă reclamant și pârât, în procesul de judecată mai pot participa și alte persoane care pot contribui la soluționarea litigiului, și anume:

- **expertul** – persoană dezinteresată în soluționarea cazului, care activează într-o instituție statală de expertiză judiciară sau a fost atestată ca expert particular și este inclusă în Registrul de stat al experților;
- **specialistul** – persoană care este invitată la proces pentru a da consultații sau explicații într-un anumit domeniu în care aceasta este specializată sau în cazul în care este nevoie de ajutor tehnic;
- **interpretul** – persoană specializată în traducerea orală dintr-o limbă în alta și/sau în limbajul mimico-gestual, mijlocind astfel înțelegerea dintre două sau mai multe persoane;
- **martorul** – persoană care nu are interes în proces și căreia îi sunt cunoscute, direct sau indirect, fapte referitoare la caz;
- **grefierul** – angajat în cadrul instanței de judecată care contribuie la pregătirea și dezbaterile cazului în ședința de judecată, înștiințează participanții la proces despre locul, data și ora ședințelor de judecată, verifică prezența lor în sala de ședințe, clarifică motivele neprezenței lor, întocmește procesul-verbal al ședinței și îndeplinește indicațiile judecătorului în vederea bunei organizări și desfășurării a procesului de judecată.

**Citație** – un document oficial utilizat de către instanțele de judecată pentru a invita părțile la ședința de judecată.



**Dispozitivul hotărârii** – act emis de către instanța de judecată care oferă soluția asupra litigiului, cererii sau plângerii înaintate. Spre deosebire de hotărârea motivată, dispozitivul hotărârii prezintă doar soluția fără să descrie argumentele care au determinat judecătorul să ia hotărârea. În cazul în care vrei să cunoști care au fost motivele care au determinat judecătorul să emită o anumită hotărâre, ai dreptul să soliciți eliberarea unei hotărâri motivate în decurs de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului.

**S**alut! Sunt Ilie și vreau să îți vorbesc despre modul în care mi-au fost încălcate drepturile și cum mi-am făcut dreptate în instanța de judecată. Am lucrat timp de cinci ani la un restaurant. Era o muncă dificilă, dar bine remunerată și mie îmi plăcea mult. Într-o dimineață, am sosit la serviciu cu o dispoziție minunată. Am pregătit totul pentru ca vizitatorii restaurantului să se bucure de un mediu confortabil și curat. La sosirea primilor vizitatori, mă grăbeam să duc mai multe vase în bucătărie. În acel moment, m-am împiedicat de un prag, am scăpat vesela și am stricat câteva farfurii și pahare. Proprietarul restaurantului m-a anunțat că îmi va reține din salariu suma valorii veselei stricate. I-am reproșat că nu are dreptul să o facă. După această replică, proprietarul m-a concediat fără a-mi achita salariul.



Ce nedreptate! Am hotărât să-mi apăr drepturile în instanța de judecată. Dar, până atunci, nu am mai interacționat cu vreo judecătorească și nu știam care este procedura de adresare în judecată. Am avut noroc de un prieten care este student la Facultatea de Drept. El mi-a explicat că este necesar să depun o cerere de chemare în judecată împotriva fostului patron. Tot el m-a sfătuit să apelez la serviciile unui avocat sau ale unui parajurist.

Nu aveam bani pentru un avocat, iar de parajurist nu am auzit. Amicul meu mi-a explicat că parajuristul poate fi găsit aproape în fiecare raion și mă poate ajuta și ghida în soluționarea problemelor juridice.

<http://parajurist.md>



**Poți afla mai multe informații utile despre unde găsești un parajurist și ce servicii oferă acesta, pe pagina web.**

Până la urmă, am decis să merg la un parajurist ca să-i cer ajutorul la elaborarea și depunerea cererii de chemare în judecată.

Din discuția pe care am avut-o cu parajuristul, am înțeles că în cererea mea de chemare în judecată, trebuie să descriu problema privind concedierea fără remunerare și acțiunile prin care, după părerea mea, fostul meu patron mi-a adus prejudicii. La fel, trebuie să indic ce solicitări am și cum cred că ar trebui soluționată problema. Un lucru important pe care l-am reținut este că circumstanțele



care sunt indicate în cerere trebuie probate. Drept urmare, am anexat la cererea mea documentele care confirmau relatarea mea despre nedreptatea admisă de patron și relația mea cu angajatorul. Altfel, riscam ca cererea mea să nu fie acceptată în procedură. La fel, în cererea de chemare în judecată am indicat toate datele mele de contact și ale patronului pe care le cunoșteam (număr de telefon, email). Aceste date ajută instanța de judecată să ia mai ușor legătura cu părțile.

Imediat ce am întocmit cererea de chemare în judecată și am pregătit toate actele, am mers la sediul judecătorei și am depus cererea și pachetul de acte, în două exemplare, la Secția de evidență și documentare procesuală. Am adus două exemplare, deoarece unul era pentru instanța de judecată, iar altul pentru

angajatorul meu, care urma să fie citat pentru a răspunde la cererea mea. Am pregătit și un al treilea set de acte, pe care l-am păstrat pentru a dovedi depunerea cererii de chemare în judecată și care mi-a fost util pe durata participării în cadrul ședinței de judecată.

La depunerea actelor, angajata Secției de evidență și documentare procesuală m-a informat că înregistrează cererea mea și mi-a scris numărul de înregistrare pe exemplarul meu de cerere.



Peste un timp, am fost anunțat printr-o citație despre data ședinței de judecată. Așa cum m-a sfătuit parajuristul, am verificat pe Portalul Național al Instanțelor de Judecată, [www.instante.justice.md](http://www.instante.justice.md), dacă data și ora ședinței de judecată nu au fost modificate.

SCANEAZĂ-MĂ!





Am deschis meniul „Agenda ședințelor” de pe site, am introdus numărul de înregistrare al cererii mele, indicat în citație și am găsit ședința la care urma să particip. Am verificat data, ora și locul desfășurării ședinței și mi-am pregătit dosarul cu actele pentru ședință.



În ziua primei ședințe de judecată, am sosit în instanță cu puțin timp înainte de ora începerii ședinței. Eram foarte stresat și nu înțelegeam unde să merg. Gardianul de la intrare a fost foarte drăguț și m-a ajutat să înțeleg informația de pe ecranul și panoul informativ din holul judecătoriei. Am găsit sala de ședințe și am intrat. În sală eram doar eu și grefierul. Acesta m-a îndemnat să iau loc. Când judecătorul a intrat, ne-am ridicat în picioare în semn de

respect pentru instanță. Judecătorul a deschis ședința de judecată și a constatat că angajatorul meu – pârât în proces și citat să participe, nu s-a prezentat. Judecătorul a menționat că pârâtul a depus o cerere de amânare a ședinței de judecată din motive obiective, care l-au împiedicat să se prezinte în ședința de judecată. Ca rezultat, ședința de judecată a fost amânată. În același timp, judecătorul a atenționat că participanții la proces, care vor depune solicitări repetate de amânare a ședințelor de judecată, cu scopul de a tergiversa intenționat examinarea cauzelor, vor fi amendați.





La cea de-a doua ședință de judecată a fost prezent și angajatorul meu. Chiar la începutul ședinței, judecătorul ne-a informat că nu avem voie să filmăm și să facem poze în timpul ședinței de judecată, decât cu permisiunea lui și acordul celorlalți participanți la proces. El ne-a anunțat că ședința de judecată este înregistrată audio și că putem solicita înregistrarea, în caz de necesitate.

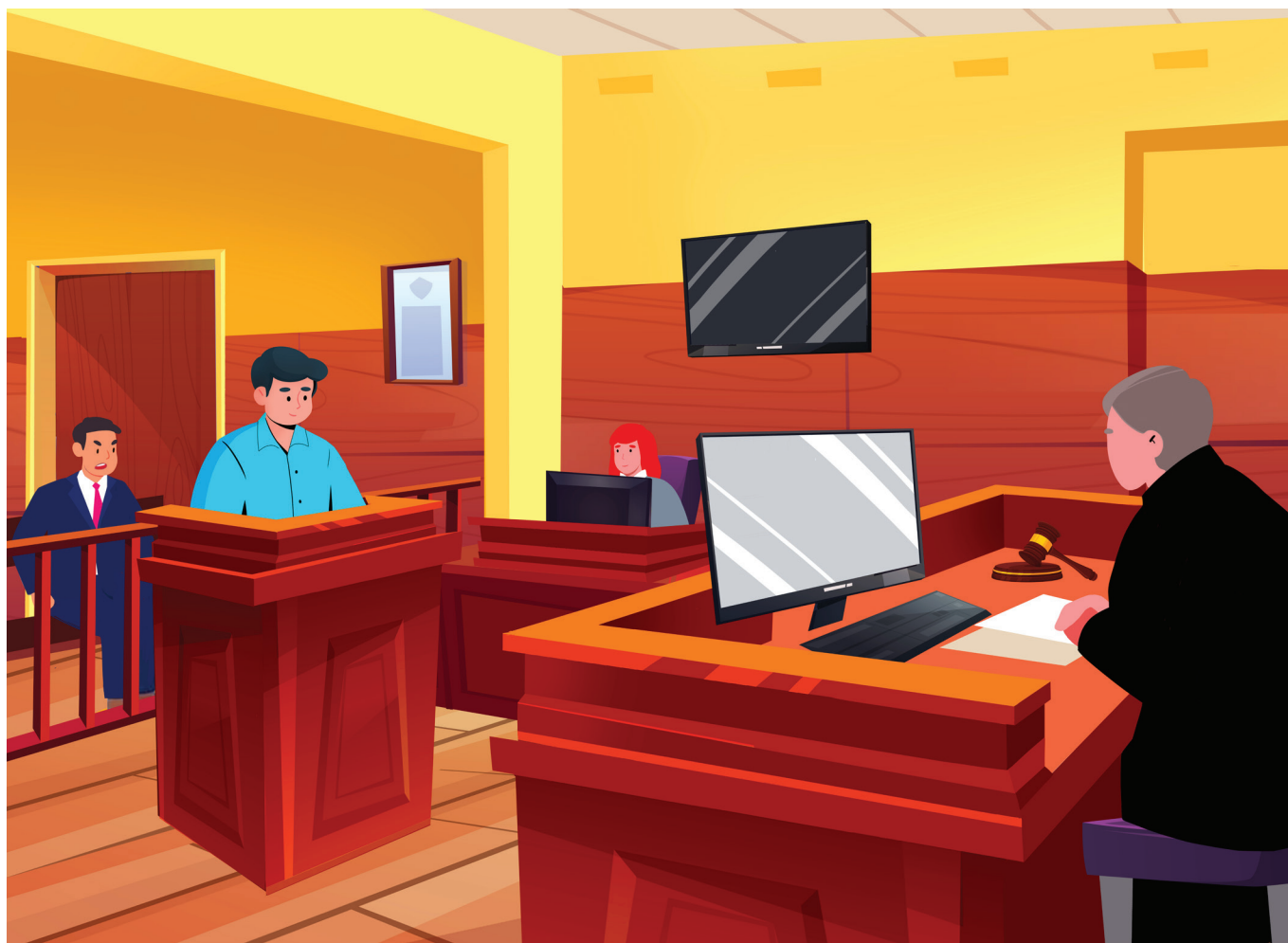


Am fost avertizați că pentru încălcarea ordinii publice în sala de ședințe, judecătorul poate aplica o amendă de la 1000 la 2500 de lei sau chiar poate fi intentat un dosar contravențional ori penal, în funcție de gravitatea încălcării.

În ședință, judecătorul a oferit cuvântul atât mie, cât și angajatorului meu. Ambii am dat explicații, iar judecătorul a examinat probele prezentate de noi. Mi-am expus opinia privind toate circumstanțele care confirmă pretențiile din cererea mea și am reconfirmat solicitarea pe care am înaintat-o prin cererea de chemare în judecată.

După ce a ascultat opiniile noastre și a examinat probele și actele depuse de noi, judecătorul s-a retras în camera de deliberare. La revenire, el a dat citire dispozitivului hotărârii, prin care a ordonat ca angajatorul meu să mă restabilească la locul de

muncă și să îmi plătească integral suma salariului neachitat pentru toată perioada în care nu am lucrat. În semn de respect pentru instanță, cu toții am ascultat hotărârea în picioare. La final, am primit dispozitivul hotărârii pe hârtie.



Grefierul m-a informat că pot depune în adresa instanței, în termen de 30 de zile de la pronunțarea dispozitivului, o cerere prin care să solicit eliberarea hotărârii integrale, în care sunt descrise toate temeiurile și argumentele pe care se bazează hotărârea. În cazul în care am nevoie de hotărârea judecătorească cu ștampila instanței de judecată sau de o copie de pe actele din dosarul care a fost examinat, le pot obține la Secția de evidență și documentare procesuală.

Angajatorul meu nu a contestat hotărârea instanței, cu toate că avea dreptul să depună o cerere de apel în termen de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii. El însă a înțeles că a admis o ilegalitate față de mine. Drept urmare, angajatorul m-a restabilit la locul de muncă și mi-a plătit salariul pe care s-a eschivat să mi-l achite inițial.

Am aflat că atât dispozitivul hotărârii, cât și hotărârea integrală, pot fi găsite pe Portalul Național al Instanțelor de Judecată, în meniul „Hotărârile Instanței”.



# EȘTI IMPLICAT ÎNTR-UN PROCES DE JUDECATĂ, DAR NU AI FOST INVITAT LA ȘEDINȚA DE JUDECATĂ?



**Cuvintele pe care le poți găsi în documentele** pe care le primești de la instanța de judecată:

**Cerere cu valoare redusă** - tip de cerere de chemare în judecată prin care reclamantul solicită instanței de judecată să pronunțe o hotărâre judecătorească pe marginea unei datorii. Cere-rea este înaintată în condițiile în care suma solici-tată spre încasare nu depășește 10 salarii medii pe economie, la data sesizării instanței, fără a lua în considerare dobânzile, penalitățile, cheltuielile de judecată și alte venituri.

**Procedură scrisă** – formă de organizare a pro-cesului de examinare a cererii de chemare în ju-decată fără participarea părților și doar în baza analizei documentelor prezentate de către părți.

**Referință** – document prin care pârâtul își poa-te prezenta poziția față de pretențiile indicate în cerere de către reclamant.

**Anexă la cererea de chemare în judeca-tă** – orice document sau informație care susține poziția indicată în cererea de chemare în judecată sau în referință.

**Încheiere** – document emis de către judecător pe parcursul procesului de judecată prin care acesta soluționează o problemă a părților fără să pronunțe hotărârea finală pe marginea litigiului. Se pot pronunța încheieri în cazul în care judecă-torul decide să implice un participant suplimen-tar în proces, permite reclamantului să amâne achitarea taxei de stat, etc.

**Creditor** – persoană care a dat cu împrumut o sumă de bani sau care a oferit un serviciu, urmând să i se achite bani pentru serviciul oferit, și care are pretenții materiale față de o altă persoană.

**Debitor** – persoană care datorează o sumă bă-nească unei persoane.



**B**ună! Mă numesc Ion. Recent, am fost implicat într-o procedură judiciară despre care nu am mai auzit – examinarea cererilor cu valoare redusă. Nu știam că instanța de judecată poate examina, în lipsa mea, o cerere de chemare în judecată care mă vizează! Aș vrea să îți

povestesc despre experiența mea și sper să îți fie utilă această informație. Am 20 de ani și nu prea sunt familiarizat cu activitatea instanțelor de judecată. Recent, însă, am aflat că în privința ta poate fi pronunțată o hotărâre de judecată fără ca să mergi în instanță.

Îmi doream foarte mult un telefon mobil performant. Am văzut unul pe plac la colegul meu. L-am găsit și în vânzare, dar costa tocmai 18 000 de lei. Nu aveam toată sumă de bani și am hotărât să iau un credit de la o companie de microfinanțare.

Am obținut creditul foarte ușor: am semnat un contract și am anexat buletinul de identitate. Astfel, mi-am procurat telefonul mult dorit. Bucuria mea însă nu a durat mult, deoarece mi-am pierdut locul de muncă și nu am mai fost în stare să achit plata lunară pentru restituirea creditului. Peste un an, am primit o scrisoare recomandată de la judecătoria, în care am găsit două documente intitulate „Încheiere” și „Cerere de chemare în judecată”. Prin „Încheiere” am fost informat că judecătoria a înregistrat o cerere de chemare în judecată, depusă în privința mea de către compania de microfinanțare de la care am contractat creditul pentru telefon. Textul încheierii menționa că, în termen de 30 de zile, pot depune o referință asupra cererii de chemare în judecată.



Habar nu aveam ce înseamnă această referință și m-am adresat unui avocat după ajutor. Acesta mi-a explicat că referința este un document pe care îl prezint instanței de judecată și în care răspund pretențiilor indicate în cererea depusă de către creditor. Avocatul mi-a recomandat să citesc atent cererea de chemare în judecată și să verific dacă cele relatate corespund realității.





Am analizat cererea împreună cu avocatul și am constatat o eroare. Cererea arăta că am acumulat o restanță de 12 luni la achitarea ratei creditului. În realitate, eu nu achitasem ratele la credit doar pentru ultimele două luni, iar pentru celelalte 10 luni am chitanțele care confirmă achitățile.

Avocatul m-a sfătuit să depun această referință în adresa instanței cu toate obiecțiile mele și dovada plății celor 10 rate de credit, adică bonurile de plată. Tot el mi-a recomandat să descriu în referință toate detaliile experienței mele cu firma de creditare, deoarece cererile cu valoare redusă sunt, de regulă, examinate de către judecător fără participarea părților. Avocatul mi-a explicat că, dacă vreau să-mi expun dovezile în ședința de judecată, pot să depun o solicitare în adresa instanței, pe numele judecătorului responsabil de examinarea cauzei. Condiția era să argumentez în cerere necesitatea organizării unei ședințe cu participarea părților și

circumstanțele care nu pot fi evaluate în cadrul procedurii scrise. Avocatul m-a atenționat că judecătorul poate respinge o astfel de solicitare, dacă nu consideră că dezbaterile judiciare sunt necesare.

Am pregătit referința, așa cum mi-a recomandat avocatul, și am anexat copiile dispozițiilor de plată care confirmau achitarea creditului. Am expediat pachetul de acte în adresa instanței de judecată, indicând numărul dosarului și numele judecătorului responsabil de examinarea cauzei mele, informații pe care le-am găsit pe cererea de chemare în judecată primită.



Pentru că nu am mai avut vreo tangență cu instanțele de judecată, am fost foarte stresat până am primit hotărârea de judecată. Cererea de chemare în judecată a companiei de micro-finanțare a fost admisă parțial, iar eu am fost obligat să achit suma de 4000 de lei, care reprezintă restanța la credit pentru două luni.

M-am bucurat enorm de hotărârea instanței de judecată, care s-a bazat pe probele prezentate de mine în referință. Avocatul mi-a spus că, dacă nu sunt de acord cu hotărârea, am dreptul să depun o cerere de apel în termen de 30 de zile de la data la care am făcut cunoștință cu hotărârea.



# TE TEMI PENTRU VIAȚA TA ȘI A COPIILOR TĂI? CE POȚI FACE PENTRU A TE PROTEJA?

**Cuvintele pe care le poți auzi** în instanța de judecată:



**Ordin de restricție de urgență** – act administrativ, emis de poliție, prin care agresorul este scos imediat din locuința familiei supuse violenței. Acesta stabilește interdicții legale pentru prevenirea actelor de violență ulterioare, garantând astfel siguranța victimei și membrilor familiei ei.

**Măsuri de protecție** – formă de apărare a victimelor violenței în familie, aplicată de poliție sau instanța de judecată. Prin măsurile de protecție aplicate, poliția sau instanța de judecată pot obliga agresorul să părăsească temporar locuința, să stea departe de victimă, să îi interzică agresorului să viziteze locul de muncă a victimei, etc.

**Ordonanță de protecție** – act legal prin care instanța de judecată aplică măsuri de protecție a victimei.

**Victimă adultă** – persoană adultă care a fost supusă actelor de violență în familie sau în timpul relațiilor de concubinaj.

**Agresor** – persoana care comite acte de violență în familie (în concubinaj).

Mă numesc Maria, am 30 de ani și sunt mamă a unui băiat. Am întâlnit bărbatul care mi-a devenit soț cu doisprezece ani în urmă. Mi-a plăcut de el de la prima vedere. Ne-am căsătorit destul de repede și eram fericită. Eram atât de plină de admirație față de el, încât nu observam lucruri pe atunci neînsemnate pentru mine. Mai târziu, însă, am înțeles că el încerca să-și exercite control asupra mea și, ulterior, asupra copilului nostru. Au urmat ani de coșmar. Timp de zece ani, am suportat bătăi și umilință. Fugeam din apartament cu băiețelul meu și mă ascundeam în subsolul blocului. Ulterior, mă întorceam acasă, pentru că nu aveam la cine să mă adresez după ajutor și nu aveam bani pentru a-mi întreține de sine stătător copilul. Mai mult, el era o persoană influentă în oraș și mă amenința permanent că îmi va lua copilul.

Am răbdat cât am putut, dar, într-o bună zi, am decis că nu mai vreau o astfel de viață pentru mine și copilul meu. Am sunat la 112 să



cer ajutor. În scurt timp, m-am trezit cu poliția la ușă. Polițiștii au intrat în casă și au văzut tărăboiul creat de soț. Unul dintre ei l-a însoțit pe soțul meu afară, iar celălalt mi-a pus niște întrebări, a completat un chestionar și a emis un ordin de

restricție de urgență. Prin acest ordin, soțului meu i s-a interzis să se apropie de mine și de copil timp de 10 zile. El a fost obligat să își ia câteva lucruri de primă necesitate și să părăsească locuința, chiar dacă era a lui.

În decursul celor 10 zile în care era valabil ordinul de restricție de urgență, m-am adresat la judecătoria după ajutor. Polițistul m-a încurajat să o fac, pentru că instanța de judecată poate emite

o ordonanță de protecție pe o durată mai lungă, timp în care mă voi putea gândi liniștită la ce voi face mai departe.





A doua zi, am mers la cea mai apropiată judecătorie și m-am adresat la Secția de evidență și documentare procesuală. Persoana responsabilă din secție mi-a oferit un model de cerere privind eliberarea ordonanței de protecție și m-a ajutat să o completez. Apoi, tot acolo am depus cererea. Funcționara din secție mi-a confirmat că cererea a fost înregistrată și că va fi examinată de către un judecător în decurs de 24 de ore. Am fost surprinsă să aflu că cererea mea va fi examinată atât de repede și că nu trebuie să plătesc taxa de stat, deoarece victimele violenței în familie sunt scutite de această taxă.

În ziua următoare, am primit telefon de la judecătorie prin care am fost invitată la ședința de judecată. Am fost întrebată dacă am nevoie de un avocat care oferă gratuit asistență juridică garantată de stat. Am aflat că, în cazurile de violență în familie, femeii ca mine au dreptul la astfel de asistență juridică gratuită și nu trebuie să prezinte documente care demonstrează că nu au suficiente venituri pentru a achita serviciile unui avocat. Am acceptat bucuroasă ajutorul unui avocat garantat de stat.

În ziua în care a fost examinată cauza mea, am găsit ușor sala de ședințe și așteptam în hol avocatul. Simțeam o frică enormă doar de la gândul de a-mi

revedea soțul și de a-i simți privirea. Îmi era rușine pentru ce mi s-a întâmplat și ultimul lucru pe care mi-l doream era să discut viața mea privată cu oameni străini. Dar nu mai puteam răbda. Nu mai puteam accepta ca băiețelul meu să fie martorul unor astfel de abuzuri. Nu toleram gândul că, într-o zi, soțul meu l-ar putea lovi și pe el.

La sosirea avocatului, m-am simțit ușurată. Am intrat împreună în sala de ședințe. Nu era nimeni acolo în afară de noi și polițistul care a emis ordinul de restricție de urgență. Avocatul m-a asigurat că instanța de judecată va examina cererea mea chiar și în lipsa soțului. Peste câteva minute a venit, totuși, și soțul meu. M-a străpuns cu privirea plină de ură. Dacă nu era avocatul alături de mine, nu cred că făceam față situației.

Judecătorul a intrat în sală și a început ședința de judecată. M-a rugat să explic motivele pentru care am depus cererea privind eliberarea ordonanței de protecție. Eram foarte emoționată și îmi era greu să vorbesc. Avocatul, însă, m-a ajutat să descriu abuzurile prin care am trecut și care m-au adus în instanța de judecată. În acest timp, soțul meu a încercat de nenumărate ori să mă întrerupă și să nu mă lase să vorbesc. Judecătorul l-a avertizat de câteva ori, iar după încălcări repetate, a cerut îndepărtarea lui din sala de ședințe și a emis o încheiere în





acest sens. Mai mult, judecătorul i-a aplicat soțului meu și o amendă de 30 de unități convenționale, ceea ce este echivalentul a 1500 de lei.

După ce a ascultat explicațiile mele, ale avocatului și ale polițistului, judecătorul a analizat toate probele și a emis o încheiere privind eliberarea

ordonanței de protecție pe un termen de 3 luni. Aceasta îl obliga pe soțul meu să stea departe de locul aflării mele, la o distanță ce ar asigura securitatea mea, excluzând orice contact vizual cu mine și copilul meu. Mai mult decât atât, judecătorul l-a obligat să participe la un program special de tratament pentru reducerea violenței.



Eu am fost informată că termenul de 3 luni poate fi prelungit, dacă mă voi simți în pericol și voi decide să depun o cerere repetată.

Am aflat că ordonanța de protecție a fost expediată imediat poliției, care va monitoriza respectarea măsurilor de protecție, stabilite de instanța de judecată.

Chiar dacă soțul meu a avut dreptul să atace cu recurs încheierea instanței, el nu a făcut-o. Avo-

catul m-a asigurat, însă, că executarea măsurilor de protecție nu ar fi fost suspendată de depunerea cererii de recurs.

Sunt mulțumită că pot trăi acum liniștită alături de băiatul meu, știind că sunt protejată și că soțul meu nu are voie să se apropie de noi. Îmi pare bine că, pe lângă faptul că este monitorizat de poliție, soțul meu participă la un program de tratament pentru reducerea violenței.



# NU EȘTI DE ACORD CU UN ACT SAU O DECIZIE A UNEI AUTORITĂȚI PUBLICE? CE FACI?

**Cuvintele pe care le poți auzi** în instanța de judecată:

**Autoritate publică** – orice structură organizatorică instituită prin lege sau printr-un alt act normativ, care acționează în scopul realizării unui interes public.

**Act administrativ** – act emis de către o autoritate publică prin care se stabilesc anumite circumstanțe, obligații, se atribuie drepturi sau se aplică sancțiuni, etc.

**Contencios administrativ** – tip de proces judecătoresc în care se poate implica o persoană în cazul în care aceasta nu este de acord cu acțiunile unei autorități publice și înaintează o cerere de chemare în judecată împotriva unei autorități publice.

**Avocat** – persoana care asistă și/ sau reprezintă o parte sau un participant în instanța de judecată.

**Hotărâre judecătorească** – act prin care e soluționat litigiul pentru care s-a adresat persoana în judecată. Actele prin care instanțele de judecată soluționează cauza, atunci când aceasta se judecă în primă instanță, se numesc hotărâri. Actele prin care sunt soluționate apelul și recursul se numesc decizii. Toate celelalte acte pronunțate de instanță în timpul judecății se numesc încheieri.

**B**ună ziua! Mă numesc Vasile. Am lucrat timp de 35 de ani ca profesor de fizică la un liceu din oraș. Când am ajuns la vârsta de pensionare, mi s-a calculat pensia pentru limita de vârstă. Eu însă nu am fost de acord cu suma calculată, deoarece nu au fost luate în considerare perioadele

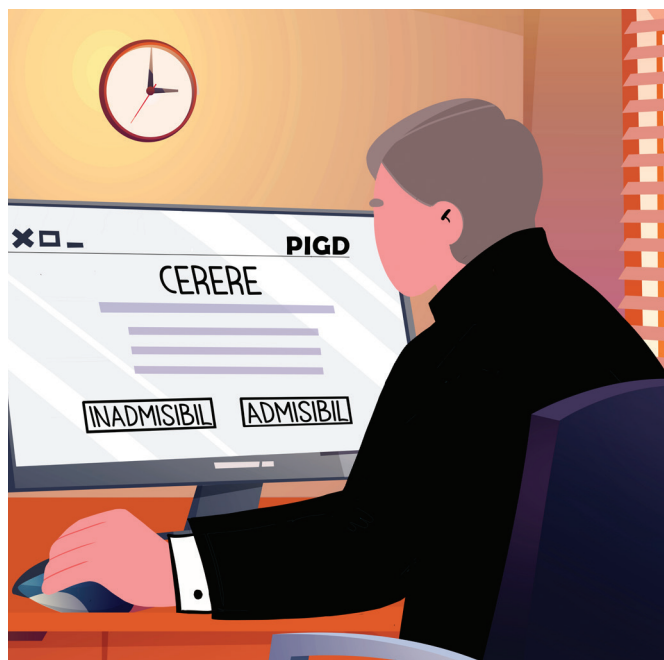
de pensie în condiții avantajoase. După ce mi-am exprimat dezacordul față de pensia calculată, am scris o cerere la autoritatea responsabilă. Ca răspuns, am primit formula de calcul prevăzută în lege și mențiunea că autoritatea publică nu are dreptul să modifice formula de calcul.



Pentru că nu eram de acord cu mărimea pensiei, m-am adresat în instanța de judecată. Intrând în sediul judecătoreiei, am fost ghidat de gardianul de la intrare să merg la Secția de evidență și documentare procesuală pentru a obține informații despre procedura de depunere a cererii de chemare în judecată. Angajatul Secției mi-a spus că, dacă am temeiuri care demonstrează că autoritatea publică nu a calculat corect pensia, pot depune o cerere de chemare în judecată. El mi-a recomandat să consult modelele de cereri de chemare în judecată care sunt plasate pe pagina web a judecătoreiei pentru a redacta cererea mea.

M-am bucurat să aud că cererea de chemare în judecată poate fi depusă și prin poștă, fără să mă deplasez la sediul instanței. Am mers acasă și am rugat nepotul să găsească modelul de cerere pe pagina web a instanței. A găsit-o cu ușurință și am completat-o cu toate informațiile prevăzute în model. Apoi, am expediat cererea de chemare în judecată prin poștă. Pentru a mă asigura că instanța a primit cererea mea, am expediat-o prin scrisoare cu aviz de recepție. Mi-am amintit că angajatul judecătoreiei mi-a spus că, în decurs de 24 de ore de la recepționarea cererii de chemare în judecată, aceasta va fi înregistrată prin intermediul Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor și repartizată în mod automatizat și aleatoriu către un judecător care va fi responsabil de examinarea cererii.

Cererea mea de chemare în judecată a fost primită spre examinare de către judecător pentru că a întrunit condițiile stabilite de lege. În caz contrar, judecătorul o putea declara inadmisibilă.



În ziua ședinței de judecată, am venit la judecătoreie cu 20 de minute înainte de ora stabilită. Astfel, aveam suficient timp pentru a mă orienta în sediul instanței și pentru a mă pregăti de ședință. În sala de ședințe era multă lume. Eram puțin nedumerit, pentru că mă așteptam să fiu doar eu și judecătorul. M-am apropiat de grefier și acesta mi-a explicat că ședințele de judecată sunt publice și la ele poate asista oricine.



La începutul ședinței, judecătorul mi-a explicat drepturile și obligațiile mele în instanță, precum și faptul că ședința va fi înregistrată audio. La fel, acesta m-a informat despre consecințele pe care le voi suporta în cazul în care voi prezenta informații false.

În instanța de judecată trebuie să spui doar adevărul, altfel riști să fie pornit un dosar penal în privința ta.

Ulterior, judecătorul m-a rugat să prezint problema cu care am venit în instanță și să formulez solicitarea mea. Eu am relatat tot ce am scris în cererea de chemare în judecată. Judecătorul a cerut și opinia reprezentantului autorității publice cu care mă judecam. Acesta considera că cererea mea este neîntemeiată și a explicat punctele sale de vedere, care erau asemănătoare cu cele din referința prezentată de el.

La finalizarea întrebărilor și discuțiilor, judecătorul s-a retras în camera de deliberare, pentru a analiza materialele prezentate și pentru a lua o hotărâre pe marginea cererii mele. La revenire, judecătorul a dat citire dispozitivului hotărârii. Instanța a dispus anularea actului emis de autoritatea publică, prin care mi-a fost stabilită eronat mărimea pensiei, deoarece a constatat că nu toate perioadele pe care le-am lucrat au fost calculate corect.





# EȘTI VICTIMA UNEI INFRAȚIUNI? CUM POȚI SĂ-ȚI FACI DREPTATE?



**Cuvintele pe care le poți auzi** în instanța de judecată:

**Infrațiune** – fapte care produc prejudicii sănătății, drepturilor sau bunurilor unei alte persoane. Infrațiune poate fi considerată și un anumit comportament interzis (consumul de droguri, conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate, huliganism, ș.a.).

**Rechizitoriu** – document întocmit de către procuror, care cuprinde informații despre fapta și persoana în privința căreia s-a efectuat urmărirea penală și care conține informații cu privire la analiza probelor care confirmă fapta și/sau vinovăția învinutului, argumentele invocate de învinuit în apărarea sa și rezultatele verificării acestor argumente.

**Sentință** – act emis de către instanța de judecată prin care se decide asupra aplicării sau neaplicării pedepsei penale persoanei în privința căreia a fost intentat un dosar penal.

**Procuror** – persoana oficială responsabilă de conducerea sau exercitarea urmăririi penale asupra faptelor care constituie infracțiuni sau în privința persoanelor bănuite de săvârșirea anumitor infracțiuni.

**Inculpat** – persoana învinuită de săvârșirea unei infracțiuni, dosarul căreia a fost transmis în judecată în vederea cercetării vinovăției sale legate de săvârșirea infracțiunii.

**Victimă** – persoana fizică sau juridică căreia i s-a cauzat, prin infracțiune, un prejudiciu moral, fizic sau material.

**Martor** – persoana care deține sau cunoaște informații despre săvârșirea anumitor infracțiuni și care prin prezentarea acestora poate ajuta instanța de judecată să aplice pedeapsa față de persoanele vinovate sau să demonstreze nevinovăția persoanelor care sunt bănuite de săvârșirea infracțiunilor.

**S**alut! Mă numesc Alina și vreau să îți vorbesc despre modul în care mi-am făcut dreptate în instanța de judecată după ce am devenit victima unei infracțiuni.

Mi s-a defectat televizorul și pentru a-l repara am apelat la un meșter. M-am gândit că mi-ar ieși mai ieftin dacă aș apela la meșteri care lucrează la domiciliu. Am căutat pe internet astfel de servicii. Am sunat la mai multe numere de telefon și, într-un sfârșit, am găsit un meșter care a spus că îmi va repara televizorul la un preț foarte avantajos. Din discuția avută cu el, mi s-a creat impresia că este un specialist bun. La telefon, ne-am înțeles că el va trece să ia televizorul, îl va repara și peste 3 zile îmi va da telefon să ridic televizorul reparat. O propunere bună, mi-am zis eu, mai ales că trebuia să merg la serviciu și nu dispuneam de timp. Nu m-am îngrijorat deloc că el va lua televizorul, căci știu că mai mulți prieteni de ai mei au recurs la astfel de servicii.

Peste 3 zile l-am sunat, dar meșterul nu mi-a răspuns. L-am sunat repetat în următoarele zile, dar el avea telefonul deconectat. Am mers la Inspectoratul de poliție și am scris o plângere. Angajatul poliției mi-a explicat că organul de urmărire penală urmează să inițieze activități de investigare, ca să identifice infractorul și să acumuleze probe care confirmă că anume acea persoană m-a de-

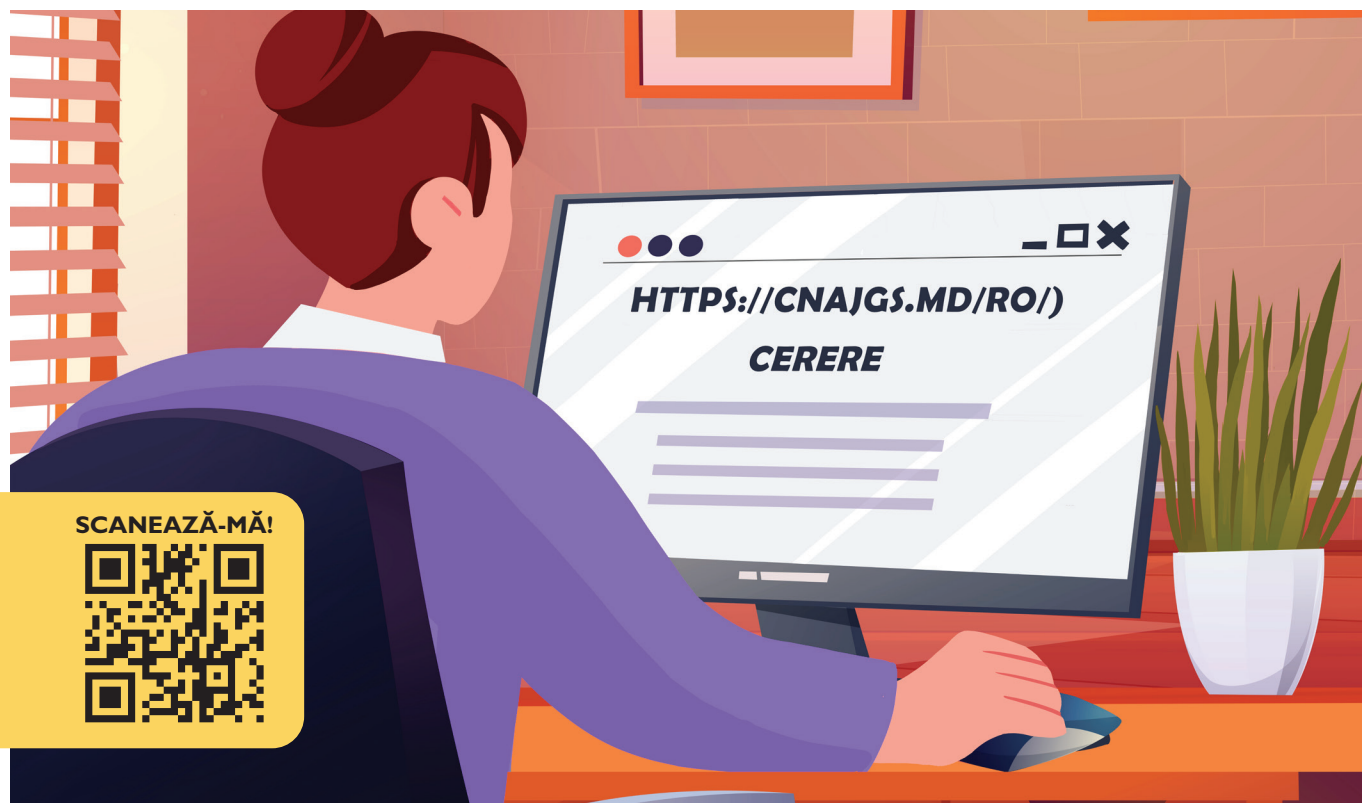
posedat de televizor. El a menționat că, imediat ce poliția adună toate probele, va trimite materialele în judecată. Polițistul m-a anunțat că doar instanța de judecată este în drept să stabilească dacă o persoană este vinovată de săvârșirea unei infracțiuni, iar rolul poliției și al procuraturii este să identifice făptașul și să demonstreze că acesta este vinovat de săvârșirea infracțiunii. Tot el mi-a spus că, dacă vreau să-mi recuperez televizorul, trebuie să fiu recunoscută ca parte vătămată și va trebui să înaintez o acțiune de recuperare a prejudiciului în procesul de judecată.



Peste 2 luni am primit o citație de la judecătoria, prin care am fost anunțată despre stabilirea unei ședințe de judecată pe cazul meu. Eu nu prea cunosc procedurile judiciare și am hotărât să apelez la serviciile unui avocat care să mă ghideze. Vecinul de pe scară mi-a spus că pot beneficia de serviciile gratuite ale unui avocat garantat de stat, dacă am venituri reduse. Urmându-i sfatul, am depus o cerere la Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat, după ce am verificat dacă sunt eligibilă pentru astfel de servicii pe site-ul Consiliului.

La cerere, eu am anexat o declarație tip cu privire la venituri, cu indicarea numărului personal de identificare (IDNP), certificatul privind componența familiei, certificatul de la locul de muncă cu privire la veniturile mele din ultimele 6 luni și certificatul de la Casa Națională de Asigurări Sociale cu privire la indemnizațiile sociale lunare.

Cererea mea a fost acceptată și mi-a fost acordat un avocat care m-a asistat pe întreaga durată a procesului de judecată.



Eu credeam că, odată identificat făptașul, îmi voi recupera ușor televizorul. Procesul de judecată, însă, a durat mai mult timp. Noroc că aveam un avocat garantat de stat. Altfel nu știu dacă mă descurcam cu toate procedurile judiciare.

Eu îmi imaginam că în judecată e ca în filme: ai venit, ai spus ce problemă ai și instanța emite un verdict. În realitate, însă, procesul de judecată parcurge mai multe etape. Prima a fost etapa preliminară, în care judecătorul a verificat ce probe urmează a fi administrate și dacă sunt temeiuri de încetare a procesului penal pornit. La a doua etapă, atât eu, cât și procurorul pe caz am explicat de ce am înaintat solicitări față de instanță. Eu, desigur, am cerut să mi se repare prejudiciul prin bani ori să îmi fie returnat televizorul. La fel, am solicitat să fie reparat și prejudiciul moral care mi s-a adus.

Meșterul care nu mi-a restituit televizorul și-a recunoscut vina. El a confirmat că mi-a furat televizorul pentru a-l vinde altcuiva. Totodată, a promis că îmi va întoarce televizorul.

Astfel, instanța a pronunțat o sentință prin care a dispus ca meșterul să fie recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii și l-a obligat să-mi returneze televizorul, dar și să-mi achite prejudiciul moral, suferit de pe urma acestei ilegalități.



Tot atunci, judecătorul ne-a explicat că oricare dintre noi poate ataca sentința la Curtea de Apel, în termen de 15 zile de la data emiterii sentinței integrale. În cazul în care nici una din părți nu atacă hotărârea pronunțată, aceasta devine definitivă și irevocabilă. Avocatul mi-a explicat că, odată ce o hotărâre devine definitivă și irevocabilă, aceasta nu mai poate fi contestată și, drept urmare, poate fi inițiată procedura de executare.

Eu am avut noroc, pentru că meșterul, de bună voie, mi-a returnat televizorul și mi-a dat și bani pentru a repara prejudiciul moral. Am înțeles că există cazuri când inculpații nu doresc să execute hotărârea judecătorească. Atunci e cazul să te adresezi la un executor judecătorec, pentru a cere ajutorul în restituirea bunului și încasarea prejudiciului.

# ÎN PRIVINȚA TA A FOST ÎNTOCMIT UN PROCES-VERBAL CONTRAVENȚIONAL. CE FACI?

**Cuvintele pe care le poți le poți auzi** în instanța de judecată:

**Contravenție** – faptă prin care se încalcă regulile stabilite de stat sau sunt afectate interesele unor persoane fără a le cauza prejudicii considerabile.

**Agent constator** – persoana care reprezintă o instituție de stat și care este împuternicită cu atribuții de a constata contravenții.

**Contravenient** – persoana fizică sau juridică care este învinuită de săvârșirea unei contravenții.

**Victimă** – orice persoană căreia i-au fost aduse daune morale, fizice sau materiale prin contravenție.

**Martor** – persoana care cunoaște informații și poate ajuta instanța în stabilirea circumstanțelor legate de săvârșirea contravenției.

**Proces-verbal cu privire la contravenție** – document prin care se stabilește săvârșirea faptei prejudiciabile, contravenționale de către agentul constator.

**Sanctiunea contravențională** – pedeapsă aplicată persoanelor care au săvârșit contravenții. Pentru fiecare tip de contravenție pot fi aplicate diferite forme de pedeapsă: avertismentul, amenda, privarea de dreptul de a exercita o anumită funcție, puncte de penalizare, munca neremunerată în folosul comunității, arestul.

**B**ună! Numele meu este Petru și am un automobil. Sunt un șofer precaut și respect prevederile Regulamentului circulației rutiere. Săptămâna trecută, mătușa mea m-a rugat să o duc de urgență la spital. Eram foarte grăbit și, fără să îmi dau seama, am depășit limita de viteză cu 10 km/oră. Am observat, însă, un polițist cu radarul la marginea drumului. Acesta

m-a tras pe dreapta, m-a informat că am încălcat legea și mi-a întocmit un proces-verbal cu privire la contravenție. El m-a sancționat cu o amendă în valoare de 12 unități convenționale, adică 600 de lei și trei puncte de penalizare. Întrucât ma grăbeam să-mi ajut ruda, am semnat procesul-verbal fără să-l citesc, dar am primit o copie a acestuia de la polițist.



După părerea mea, agentul de circulație nu a luat în considerare faptul că trebuia să ajung la o rudă de a mea pentru a o duce de urgență la spital. Am considerat că această circumstanță ar fi trebuit să înlăture caracterul contravențional al faptei mele și eu nu ar fi trebuit să fiu sancționat.

Peste o zi, m-am adresat în instanță pentru a contesta procesul-verbal cu privire la contravenție. Am decis să fac acest lucru fără să apelez la ser-

viciile unui avocat, întrucât am venituri modeste. Conform prevederilor Codului contravențional, pentru a depune cererea, aveam la dispoziție 15 zile de la data când polițistul mi-a înmănat copia procesului-verbal cu privire la contravenție. Astfel, în termenul prevăzut, am mers la sediul autorității în care activează agentul de circulație și am înregistrat cererea de contestare a procesului-verbal. Nu a fost necesară achitarea taxei de stat în cazul meu.





Contestația pe care am depus-o a suspendat executarea sancțiunii contravenționale, aplicate prin procesul-verbal cu privire la contravenție. Judecătorul a examinat cauza mea în termen. Am primit o citație prin care am fost invitat la ședința de judecată. Ca să mă asigur că am reținut corect

data și ora ședinței, am accesat Portalul Național al Instanțelor de Judecată.

Judecătorul a invitat, de asemenea, la ședința de judecată agentul constator, întrucât participarea acestuia la ședința de judecare a cauzei contravenționale este obligatorie.





În ziua ședinței de judecată, am găsit cu ușurință sala de ședințe. Mi-au fost utile informațiile incluse în textul citației, dar și cele afișate pe panoul informativ de la intrare în clădire. La începutul ședinței, judecătorul a verificat prezența părților citate la proces și a verificat actele noastre de identitate. Angajatul poliției care a emis procesul-verbal era prezent și el în sala de ședințe.

Judecătorul a explicat care sunt drepturile și obligațiile noastre în timpul procesului și că înregistrarea foto, video sau audio a ședinței este permisă doar la cererea părților și numai în condițiile respectării legislației privind protecția datelor cu caracter personal.

Judecătorul a examinat dacă procesul-verbal prin care am fost sancționat a fost întocmit corect. După audierea angajatului poliției, care a explicat circumstanțele în care a fost întocmit procesul-verbal, judecătorul mi-a oferit posibilitatea să îmi prezint argumentele și probele, pentru a dovedi că nu trebuia să fiu sancționat.

Eu am prezentat certificatul de internare în spital al mătușii mele, care indica data și ora internării acesteia și numele meu în calitate de însoțitor. Suplimentar, în timpul ședinței de judecată, am depus o declarație pe proprie răspundere a mătușii mele prin care aceasta confirma faptul că m-a telefonat și m-a rugat să o duc de urgență la spital cu mașina mea.



După încheierea tuturor etapelor de examinare a cauzei contravenționale în ședința de judecată, judecătorul s-a retras în camera de deliberare pentru a lua o decizie cu privire la cererea mea de contestare a procesului-verbal și apoi a revenit pentru a da citire hotărârii pe care a luat-o.

Din expunerea judecătorului, am înțeles că acesta a respins contestația mea și a menținut sancțiunea prevăzută în procesul-verbal.

Am decis să nu depun cerere de recurs împotriva hotărârii instanței de judecată, după ce am analizat argumentele prezentate de judecător în motivarea hotărârii. În baza hotărârii luate de către judecător, eu am achitat amenda și am conștientizat că legea trebuie respectată indiferent de circumstanțe.

**Cunoaște-ți drepturile, prietene, și fii mereu informat și protejat!**

## ESTE BINE SĂ ȘTII!



### CE ESTE UN DOSAR CIVIL?

**Dosarul civil** vizează soluționarea în instanța de judecată a unei cereri legate de un litigiu de ordin civil. **Litigiul civil** este orice neînțelegere sau conflict, apărut în timp ce te bucuri de drepturile tale patrimoniale (încasarea unei sume bănești) și/sau nepatrimoniale (apărarea onoarei, demnității, stabilirea tutelei, etc.).

## Tipuri de litigii sau chestiuni de ordin civil:

- ▶ Stabilirea domiciliului copilului minor
- ▶ Stabilirea tutelei sau curatelei
- ▶ Încasarea unei datorii
- ▶ Desfacerea căsătoriei
- ▶ Încasarea pensiilor alimentare
- ▶ Contestarea veridicității contractelor, actelor juridice, etc.
- ▶ Repararea prejudiciului material
- ▶ Contestarea procedurii de moștenire
- ▶ Litigii dintre chiriași și proprietari
- ▶ Revendicarea proprietăților, a terenurilor sau a caselor
- ▶ Litigii derivate din încălcarea unui acord de parteneriat/contract
- ▶ Conflicte între angajați și angajator
- ▶ Litigii generate de contestarea calității serviciilor prestate
- ▶ Litigii între vecini, etc.

Pentru rezolvarea oricărui litigiu menționat, poți urma pași similari cu cei descriși în istoriile protagoniștilor noștri.

## CÂND POȚI FI SCUTIT DE TAXA DE STAT?

**De taxă de stat pentru judecarea cauzelor civile sunt scutiți reclamanții în acțiunile:**



- ▶ de reintegrare în serviciu, de revendicare a sumelor de retribuire a muncii și în alte revendicări legate de raporturile de muncă
- ▶ ce decurg din dreptul de autor și din drepturile conexe, din dreptul asupra invențiilor, desenelelor și modelelor industriale, soiurilor de plante, topografiilor circuitelor integrate, precum și din alte drepturi asupra proprietății intelectuale
- ▶ de încasare a pensiei de întreținere
- ▶ de reparație a prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății ori prin deces
- ▶ de reparație a prejudiciului material și/sau moral cauzat prin infracțiune
- ▶ de revendicare a reparației prejudiciului cauzat prin poluarea mediului înconjurător și folosirea irațională a resurselor naturale
- ▶ de revendicare a indemnizațiilor de protecție socială
- ▶ născute din raporturi de contencios administrativ

- ▶ pentru sesizările privind declararea ca fiind ilegale manifestările și adunările ne-sancționate
- ▶ de protecție a drepturilor consumatorilor
- ▶ legate de încălcarea legislației privind protecția datelor cu caracter personal;
- ▶ privind faptele de discriminare
- ▶ privind încasarea cheltuielilor de judecată suportate în procese civile anterioare, indiferent de calitatea procesuală în respectivele procese
- ▶ cetățenii Republicii Moldova – pentru cererile de înfiere.

### **La fel, sunt scutiți de plata taxei de stat:**

- ▶ minorii – pentru cererile de apărare a drepturilor lor
- ▶ victimele violenței în familie – pentru cererile privind aplicarea măsurilor de protecție și în acțiunile de reparație a prejudiciului material și/sau moral, cauzat prin acte de violență în familie
- ▶ persoanele supuse represiunilor politice – în cauzele privind represiunile, etc.



## CE DREPTURI AU PĂRȚILE ÎN PROCESUL CIVIL?

**Drepturile generale sunt caracteristice tuturor participanților la proces (specificate în art. 56 din Codul de procedură civilă), nu doar părților, și sunt următoarele:**

- ▶ să ia cunoștință de materialele dosarului
- ▶ să facă extrase și copii de pe ele
- ▶ să solicite recuzări
- ▶ să prezinte probe și să participe la cercetarea lor
- ▶ să pună întrebări altor participanți la proces, martorilor, experților și specialiștilor
- ▶ să formuleze cereri
- ▶ să reclame probe
- ▶ să dea instanței explicații orale și scrise
- ▶ să expună argumente și păreri asupra problemelor care apar la examinarea dosarului
- ▶ să înainteze obiecții împotriva demersurilor, argumentelor și considerentelor celorlalți participanți
- ▶ să atace actele judiciare
- ▶ să-și exercite toate drepturile procedurale acordate de legislația procedurală civilă.

### Care sunt obligațiile în procesul civil?

Obligațiile părților în proces sunt următoarele:

- ▶ de a beneficia cu bună-credință de drepturile lor
- ▶ de a respecta ordinea în cadrul ședinței de judecată
- ▶ de a onora instanța de judecată
- ▶ de a îndeplini obligațiile în ordinea și în termenele stabilite de lege sau de judecător
- ▶ de a urmări desfășurarea procesului
- ▶ de a anunța instanța de judecată despre schimbarea domiciliului după intentarea procesului, precum și despre motivele neprezentării în ședința de judecată.



## CE ESTE ORDONANȚA DE PROTECȚIE?

**Cererea privind emiterea ordonanței de protecție cu aplicarea măsurilor de protecție poate fi înaintată în instanța de judecată de către:**

- ▶ tine ca și victimă a violenței în familie sau de reprezentantul tău legal
- ▶ asistentul social sau polițistul, dacă ești în imposibilitate de a depune cererea personal.

**Dacă victima violenței în familie este un copil, cererea privind aplicarea măsurilor de protecție poate fi înaintată în instanța de judecată de către:**

- ▶ unul dintre părinți
- ▶ reprezentantul legal al copilului
- ▶ autoritatea tutelară.

**Cererea de solicitare a ordonanței de protecție se depune la locul:**

- ▶ domiciliului tău
- ▶ reședinței tale temporare dacă ai părăsit domiciliul pentru a evita continuarea violenței directe
- ▶ reședinței agresorului
- ▶ locul în care ai căutat asistență
- ▶ în care s-a produs actul de violență.

**Cererea de solicitare a ordonanței de protecție nu este supusă taxei de stat.**

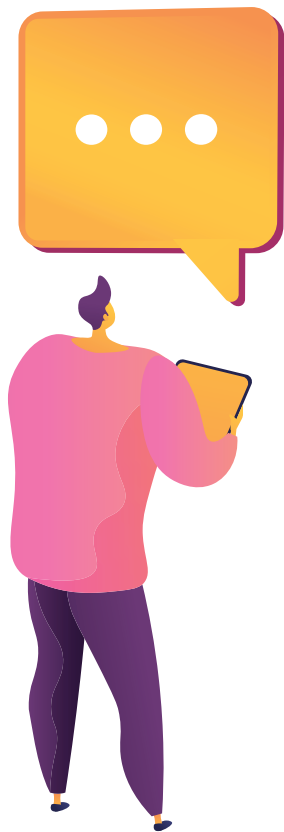




## CE ESTE ASISTENȚA JURIDICĂ GARANTATĂ DE STAT?

Persoanele, care nu-și permit să achite serviciile unui avocat, pot beneficia de asistență juridică gratuită din partea statului, în cazul în care întrunesc anumite condiții.

Instituția responsabilă pentru acordarea acestor servicii gratuite este **Consiliul Național de Asistență Juridică Garantată de Stat** (CNAJGS). Aceasta dispune de oficii teritoriale în municipiile Chișinău, Bălți, Comrat, Cahul. Pentru a beneficia de serviciile unui avocat garantat de stat, este nevoie să depuneți o cerere în adresa acestei instituții.



### Cererea poate fi depusă la:

- ▶ sediul oficiului teritorial al CNAJGS din raza domiciliului sau la instanța de judecată
- ▶ în regim on-line, prin intermediul paginii web <https://formulare.cnajgs.md/>, utilizând semnătura electronică
- ▶ prin intermediul poștei electronice la adresa CNAJGS
- ▶ prin intermediul serviciului poștal în adresa CNAJGS.

Cererea trebuie să fie depusă la CNAJGS sau oficiile teritoriale de persoana interesată ori de către rudele sau reprezentanții acesteia.

Există, însă, mai multe **persoane care pot beneficia de asistența juridică gratuită**, indiferent de nivelul de venituri. Acestea sunt:

- persoanele care au nevoie de asistență juridică de urgență în cazul reținerii în cadrul unui proces penal sau al unei proceduri contravenționale
- bănuitul, învinuitul, inculpatul într-un proces penal
- copiii-victime ale infracțiunilor
- victimele violenței în familie
- victimele infracțiunilor privind viața sexuală.



## CE ESTE UN DOSAR CONTRAVENȚIONAL?

**Contravenția** reprezintă o faptă cu un grad redus de pericol social, săvârșită de către o persoană fizică sau juridică.

Codul Contravențional prevede mai multe tipuri de fapte contravenționale cum sunt contravențiile în domeniul protecției mediului înconjurător, agricol, circulației rutiere, comunicațiilor electronice și în alte domenii. O contravenție poate fi comisă de o persoană fizică ori juridică.

**Procesul contravențional** este activitatea desfășurată de autoritatea competentă, cu participarea părților și a altor persoane titulare de drepturi și de obligații, având ca scop constatarea contravenției, examinarea și soluționarea cauzei contravenționale, constatarea cauzelor și condițiilor care au contribuit la săvârșirea contravenției.

În cadrul procesului de judecată, **contra-venientul** prezintă probele și argumentele care stau la baza contestării procesului-verbal. Judecătorul audiază părțile, începând cu agentul constatator care trebuie să argumenteze corectitudinea procesului-verbal și a sancțiunii aplicate. Contravenientul, de asemenea, își prezintă poziția față de contravenția constatată.

### **Persoanele fizice care au comis contravenții pot fi sancționate prin aplicarea:**

- ▶ avertismentului
- ▶ amenzii
- ▶ privării de dreptul de a desfășura o anumită activitate
- ▶ privării de dreptul de a deține anumite funcții
- ▶ punctelor de penalizare
- ▶ privării de dreptul special (dreptul de a conduce vehicule, dreptul de a deține armă și de portarmă)
- ▶ muncii neremunerată în folosul comunității
- ▶ arestului contravențional.

### **Persoanele juridice pot fi sancționate prin aplicarea:**

- ▶ amenzii
- ▶ privării de dreptul de a desfășura o anumită activitate.



## CE ESTE UN DOSAR PENAL?

**Dosarul penal** este inițiat de către organul de urmărire penală (procuratură/poliție). Instanța de judecată verifică actele de încredințare a infracțiunii și stabilește pedeapsa.

Vinovăția unei persoane poate fi stabilită doar de către instanța de judecată în cadrul unui proces echitabil față de toate părțile. **Orice persoană este considerată nevinovată până la demonstrarea contrariului, iar procurorul trebuie să demonstreze săvârșirea infracțiunii prin probe.**

Astfel, dacă ești **victimă** unei infracțiuni și dorești ca infractorul să fie tras la răspundere, trebuie să cooperezi cu organele de urmărire penală și instanța de judecată pentru a demonstra vinovăția persoanei.

În cazul în care ești **inculpat** pe un dosar penal, trebuie să știi că, în decursul procesului, beneficiezi de drepturi și obligații care trebuie să-ți fie aduse la cunoștință de un avocat.

